

MLADI (kateheza)

1. Obzorje

a) Zanimanje k. za mlade relativno je novijeg datuma. Svoju sadašnju važnost duguje nekim činjenicama opće naravi, na koje se ovdje može tek podsjetiti.

Prije svega, obnova pedagoških metoda koje postupno pomiču os zanimanja od nauka na osobu. Odatle pretežna pažnja za osobno dozrijevanje i za psihosocijalne dinamizme koji ga promiču, ali i aktivni dio koji osoba ima u izradi samog nauka: mladi čovjek poprima dakle značajnu ulogu također i da bi nauk tumačio i izrazio, nadasve na operativnom području. Nedavno je kontestacija radikalizirala mladenačku konfliktualnost; i vjeru su mladi (= m.) ozbiljno kritizirali i zatim masovno napuštali. Ta je činjenica zbunila zajednicu vjernika: prinudila ju je da premisli vlastitu ponudu i svoje razloge vjerodostojnosti.

b) Što se tiče specifično k., nameću se mnogostruki problemi, nadasve dva: identifikacija naslovnika i njihova raspoloživost za vjeru.

— Identifikacija naslovnika.

Govoreći o m. u prvom redu misli se na dob sa svim nestalnostima koje predlažu različite psiho-sociološke teorije. U k. je izraz m. prihvaćen ponajviše počevši od stanja početne zrelosti: otprilike osamnaest godina. Ta dob, uz određena psihosomatska obilježja, za mnoge evropske zemlje označava svršetak srednje škole sa susljednim uključivanjem u radnu sredinu ili, ako se školovanje nastavlja, usmjerenje prema posebnoj struci. Odgovara dakle procesu socijalnog uključivanja u kojem je mladi čovjek potaknut da preuzme konačnu ulogu, načini jasan ako ne i konačan operativni i ideološki izbor.

Njegova odgojna situacija duboko se mijenja. Posjeduje veću samostalnost, često je pozivan na odgovornost: da provjeri svoja uvjerenja u usporedbi s konkretnim, često puta nehumanim situacijama. Nedavna iskustva, osobito razna osporavanja, dovela su na pozornicu opću temu stanja m.: mnogo se raspravljalo da li m. predstavljaju u biti jedinstvenu kulturu koju je moguće identificirati. Ta se hipoteza može sasvim opravdano odbaciti.

– Raspoloživost m. prema vjeri.

Vrlo općenito i približno govoreći može se zamijetiti postupna nenaklonost prema rel. činjenici: danas već naširoko potvrđena i vjerdostojna dokumentacija odnosi se nadasve na rel. praksu. Mladi čovjek kritizira instituciju, ali ubrzo uključuje i nauk.

Ima ih koji u suvremenom mladenačkom stavu vide nezainteresiranost i odbacivanje religije i njezine ponude. Imaju i onih koji tu predskazuju zahtjev za autentičnošću i obnovom, koje treba provesti osobito na poticaj svjetovnih pobuda ili alternativnih vjera („podzemne“ religije).

Ovo je dakle područje k. ukoliko uključuje odgojnu dimenziju, jer se na toj razini odvijaju najdublje promjene. M. naviještaju „drukčiju“ prisutnost: zahtijevaju veću odgovornost i sudjelovanje; osim običaja i propisa žele otkriti vrednote: traže dijalog obilježen slobodom i otvorenosću.

Kršćanska je ponuda dakle podvrgnuta zahtjevnom preispitivanju i kritičkom suočavanju: nameće odnos m. i odraslih koji je u mnogim svojim vidovima neviđen u crkvenim običajima.

2. Katehiziranje

a) M. dakle predstvljaju očit izazov za k. U godinama nakon II. vatikanskog sabora crkvena je zajednica ozbiljno zauzeta za probleme m., posuvremenjujući metode i pothvate, postupno svjesna hitnosti stvaranja jedinstvene strategije rada i promišljanja samog cilja k. za m.

Nadasve uporni i alarmantni postaju pozivi učiteljstva na susret s m. Na razini opće Crkve problem je jasno uočen na Sinodi 1974. Njome Crkva namjerava „izići“ i susresti m. U EN Pavao VI. poziva sve da budu „naročito pozorni na m.“ kako bi im se ponudio evanđeoski ideal, ali i stoga da bi oni postali apostoli m. (br. 72).

No problem je u žarištu nadasve sa Sinodom iz 1977, koja je izričito upravljena „mladim naraštajima“ kao osnovni kat. i pastoralne zauzetosti. Sam naslov, *K. u našem vremenu s posebnim osvrtom na k. djece i m.*, govori o brizi koja pokreće i prožima Sinodu. Zapravo je Sinoda malo-pomalo pomaknula os. zanimanja

na zajednicu. Pa ipak m. su zadržali trajno i povlašteno mjesto: „Briga za autentičnu k. m. bila je posvuda prisutna na sinodalnim raspravama i sjednicama.“

Može se doista reći da su iz rada Sinode iz 1977. proizišle dragocjene upute:

– Mladima treba posvetiti posebnu pažnju budući da se nositelji novih stavova socijaliziraju oko novih potreba (*Instrumentum laboris*, br. 11) i budući da su na poseban način otvoreni prema vjeri (*isto*, br. 12).

– Ipak je riječ o tome da se razmisli o ispravnim uvjetima u kojima će njihova prisutnost i sudjelovanje biti prihvaćeni, potpomagani izborom područja djelovanja koja su u skladu s njihovim težnjama; da se pronade prostor za njihovu odgovornost. Oni „ne trebaju samo slušati i učiti, nego mogu dati nešto specifično svoje“ (*isto*, br. 34–35). Zajednica živi i hrani se i njihovim oduševljenjem, njihovom poduzetnošću i stvaralaštvom.

Odatle pažnja upravljena na složenu i izazovnu dinamiku svijeta m., podrazumijevajući pod time i jasan izbor metode: opisi svijeta m. ostaju neosporno djelomični, indikativni i diskutabilni, ali upravo napor da se protumače m. u stvarnoj situaciji – osobnoj i zajedničkoj (*Poruka Sinode*, br. 3) – koja ih karakterizira, daje povlašteno mjesto već prihvaćenoj iskustvenoj metodologiji: neophodnoj u odgoju mladih naraštaja, ali važnoj za sve dobi, budući da tumači kulturu, a ne samo senzibilnost.

Dati povlašteno mjesto mladenačkoj dobi nije dakle neka trenutna i sektorijalna strategija. To je izbor koji označava i stavlja u žarište obnovu k. i crkvenog iskustva: „Izabравši da se u žarištu postavi briga za mlade, za njihove probleme, za njihove zahtjeve, za njihova pitanja, Sinoda je izabrala najizvrsnije gledište za uočavanje cjelokupne suvremene kat. problematike i za njeno ispitivanje“ (A. Del Monte).

CT točno određuje neke elemente koji su sigurno znakoviti za pedagogiju vjere upravljenu m.:

- odgovornost i moralna svijest;
- perspektive i ponude koje je k. pozvana razraditi;
- značenje koje one mogu poprimiti za temeljne izbore mlada čovjeka kao i za smisao

koji on pridaje svom postojanju (CT 39).

b) U konkretnoj crkvenoj praksi djeluje se na mnogostrukim razinama, koje nisu uvijek skladno povezane. Prilozi dolaze s raznih područja:

– crkveni pokreti, svaki sa svojim odgojnim iskustvom, često i teoretski razrađenim: prostor koji je ostavljen za dozrijevanje i odgovornu suradnju m. obično prevladava;

– spontane crkvene grupe koje se međusobno duboko razlikuju prema situaciji u raznim zemljama: ponajviše su m. pozvani da dadu djelotvoran doprinos rješavanju vlastitih problema i na crkvenoj razini, i posebice u zemljama u razvoju, na društveno-političkoj razini;

– napokon, posaborska obnova, zahtjevi crkvene suradnje – k., liturgija, karitativno zalaganje – ili pak kulturni izazovi (sekularizacija) sasvim su razbudili zanimanje i sudjelovanje u studijskim, također stručnim, tečajevima; okupljaju znatan broj m., stavljaju ih u obostrani kontakt, omogućuju iskustva zajedništva i doktrinalno produbljivanje.

Posebno treba govoriti o školskom rel. odgoju. → R. n. u nekim zemljama – tipičan je primjer SR Njemačka – od velike je važnosti. Ostaje međutim ispunjena složenim problemima, nadasve zbog teškog usklađivanja vjeroispovijesnih zahtjeva i laičnosti škole.

c) U Italiji treba također među najvrednijim nastojanjima ukazati na objavljivanje katekizma za m., *Non di solo pane*, što predstavlja vrlo važno iskustvo.

Nije ovdje prilika ulaziti u detalje. Važno je međutim ukazati na nastojanje koje taj katekizam ulaže:

– da susretne mladog čovjeka u njegovoj kulturnoj atmosferi; sastavljač ističe „prisutnost u kulturi“, nadasve u prvom dijelu: *U traganju*;

– da mu predstavi lik Krista povijesno utjelovljenog i egzistencijalno vjerodostojnog; drugi dio: *Isus Krist*;

– da mu navijesti poruku s dostojnom ozbiljnošću i zahtjevnošću, također i onda kad je prijedlog alternativan ili izazovan; treći dio: *Novi život*.

3. Problemi i perspektive

a) Može se reći da je mladenačka k. u kratko vrijeme prošla znatan put. Ostaju otpori i problemi koje nije lako riješiti. Ističem najznačajnije s kojima se danas susreće kat. ped.

– Nestalnost, fragmentarnost i različitost današnje mladeži koja obeshrabruje zahtjev da se dade jedinstveno lice m., pa dakle i da se sasvim točno identificira sugovornika.

– Tome pridolazi kulturno razilaženje koje u nekim zemljama – među njima je i Italija – dovodi do stavova ideološkog suprotstavljanja, koji su često nezainteresirani, ako ne i neprijateljski raspoloženi prema religiji.

– Profesionalni i egzistencijalni izazovi koji pritišću u mladenačkim godinama, nameću izbore i odluke po kojima se vjera čini većinom strana, uzevši u obzir i širok proces sekularizacije koji preplavljuje pojedinu zemlju.

b) Pa ipak se sve više uočava različita i komplementarna odgovornost određenih odgojnih područja.

Obitelj malo-pomalo gubi na utjecaju: ne samo zbog prirodne emancipacije koju mlad čovjek zahtijeva i postiže nego i zbog specifičnih razloga, kao što su brzi kulturni razvoj, ideološko razilaženje, utjecaj sredstava društvenog komuniciranja, školske i radne obveze, koje se većinom proživljavaju daleko ili u svakom slučaju izvan obitelji: sve su to uvjeti koji znatno smanjuju mogućnost odgoja m.

Školski je odgoj obilježen spornim i tegobnim pokušajima reforme: ukazuje se na muku i bešćutnost. R. n. u Italiji je snažno uvjetovana. Nedavni sporazum – novi konkordat – te naknadno naporno organiziranje mogu otvoriti prostor za bijeg i očite dezinformacije. Dovodi se u pitanje mogućnost ozbiljne ponude svim Talijanima za zrelo i skladno suočavanje s rel. činjenicom.

Crkvenoj se zajednici ponovno priznaje povlašteno mjesto za iskustvo i dozrijevanje vjere. Uostalom, m. počinju ponovno gledati Crkvu s određenim zanimanjem, barem kao otvoreno mjesto za suočavanja, a možda i za zalaganje. Obećavajućim se pokazuje i sudjelovanje u pothvatima teološko-kulturnog produbljivanja (teologija za laike) ili kat. zalaganja, pastoralne animacije.

Ponovno pronađena radost u zajedničkom okupljanju, u pripadnosti grupi, iznova popunjuje udruženja i pokrete. Posebno je očit doprinos pokreta: pružaju raznolik i često poticajan prijedlog, duboko prihvaćen, iako i sa skrivenom opasnošću od jednostranog zanosa.

Crkvena udruženja priznaju hitnu potrebu zajednica po mjeri čovjeka, koje će omogućiti autentične međusobne odnose. Ostaje još uvijek problematično karakteriziranje uloga, pa i sam identitet crkvenih grupa: grupa za okupljanje ili povezivanje, odnos prema župnoj zajednici, odnos između rel. zalaganja i čuvstvenog, profesionalnog, političkog iskustva...

Integracija različitih odgojnih područja nije laka. Ponajviše nedostaje jedinstven projekt. Pokušaji razrade prihvatljive odgojne strategije na mladenačkom području još su prigodna karaktera i nisu dalje stigli od „dobrih nakana“.

Crkveno je područje ipak u previranju, i m. tu počinju zauzimati istaknutu ulogu. Određena je pedagogija vjere manje-više implicitna i nazočna i u raznim pokretima i u „stilu“ raznih udruženja. Iskustvo grupe ostaje dužnik pedagoških usmjerenja koja se malo-pomalo naziru. Dovoljno je, za najnovije vrijeme prisjetiti se metoda nadahnutih nedirektivnošću, revizijom života, animiranjem...

Pokušaji da se ponudi jedinstvena razrda odgojnog procesa obvezno moraju voditi računa o raznim sastavnicama koje obilježavaju omladinsko iskustvo. U tom je pravcu „usredotočen“ i izbor koji za mladenaštvo predlaže → Colomb: *k. integracije*.

4. Aktualno provokativni čvor

Odnosi se na ulogu vjere, na njezin ispravan smještaj i ulogu u dozrijevanju mladog vjernika. Odgoj m. u vjeri treba prereći svoj cilj. To uključuje hitnu potrebu za ponovnim postizanjem vjerodostojnosti vjere, njezina značenja za postojanje i njezina puna širenja: hermeneutski zadatak. Postoji osim toga i put koji je pedagoški pažljiv prema doprinosu antropoloških znanosti. I nadasve, postoji crkvena suodgovornost i bratstvo koje treba promicati.

Bibliografija

G. ADLER—G. VOGELEISEN, „Un siècle de catéchèse en France”, Paris, Beauchesne, 1981; A. AMATO—G. ZEVINI (izd.), „Annunciare Cristo ai giovani”, Roma, LAS, 1980; P. BABIN, „I giovani e la fede”, Roma, Ed. Paoline, 1965; ISTI, „Metodologia”, Leumann—Torino, LDC, 1967; P. BRAIDO (izd.), „Educare”, sv. III, Zürich, PAS Verlag, 1962, pogl. IV: Catechesi giovanile; G. CAPRILE (izd.), „Il Sinodo dei Vescovi 1977”, Roma, La Civiltà Cattolica, 1978; „Il Catechismo dei giovani 'Non di solo pane'”, Roma, CEI, 1979; „(Verso il) catechismo dei giovani”, u: „Notiziario” 7 (1978) br. 1; br. 3—4; J. COLOMB, „Kateheza zivotnih dobi”, Zagreb, Katehetski salezijanski centar, 1981, pogl. XI: Kateheza integracije. Mladost; F. COUDREAU, „Si può insegnare la fede?”, Leumann—Torino, LDC, 1978; B. GROM, „Metodi per l'insegnamento della religione, la pastorale giovanile e la formazione degli adulti”, ondje, 1981; G. MILANESI, „Oggi credono così”, 2 sv., ondje, 1982; D. PIVETEAU, „Aprire i giovani alla fede”, ondje, 1979; M. SAUVETRE, „I giovani scoprono la catechesi”, ondje, 1970; Z. TRENTI, „Giovani e proposta cristiana”, ondje, 1985.

ZELINDO TRENTI